

D • N

28/4 1952

Det schweiziska regerings-systemet

Normalt blir de schweiziska regeringsledamöterna omvalda till dess de på grund av ålder eller ohälsa träder tillbaka. Att hela regeringen skulle avgå, vare sig på grund av nederlag i representationen eller vid en folkomröstning, är otänkbart: förbundsrådet åtnjuter självfallet, oberoende av menings-skiljaktigheter i speciella frågor, förbundsförsamlingens och folkets förtroende. Vid enstaka, omtvistade tillfällen — kanske tre eller fyra under loppet av trettio år — har däremot en regeringsmedlem tagit avsked eller utnämnts till en annan post på grund av att han varit mindre dugande eller i en viktig fråga med särskild energi företrätt en mening eller en tendens som inte varit parlaments- eller folkmajoritetens. I vad mån detta förekommit är det omöjligt att exakt ange, eftersom helt naturligt anledningen till avgången inte fastställs — lika litet som i de talrika fall under senare år då ett svenskt statsråd tagit avsked med en diskutabel och diskuterad grad av frivillighet.

Besättningsleda av lediga platser i regeringen — i praktiken sällan mer än två eller tre samtidigt — är ett besvärligt kapitel. Det gäller inte bara att upprätthålla en viss proportion partierna emellan, utan att också bevara balansen mellan nationaliteter och kantoner; i regel utgår man jämväl från att nytillträdande ministrar skall ha samma poster som de avgångna, även om regeringen kan genomföra en ny fördelning av departementen. Kort sagt: valen blir i hög grad beroende av vad man kallar "konstellationen", dvs. de skilda

synpunkter som måste beaktas. Någon större svaghet i systemet innebär detta förhållande dock inte. Representationen har tillräckligt många erfarna och dugande medlemmar för att hyggliga resultat skall kunna nås trots de begränsningar "konstellationen" medför. Och såtillvida är kanske dessa begränsningar en fördel som de tvingar vissa kapaciteter att stå kvar i förbundsförsamlingen och därmed minskar risken för en helt dominerande regering. Alla partier är emellertid angelägna om att urvalet skall bli gott, och i det stora hela är utan tvivel förbundsrådet en elit inom den politiska eliten.

Inom regeringen betygas med en kraft som utesluter varje tvivel om uppriktigheten att samarbetet även efter socialdemokratis inträde i förbundsrådet är utmärkt, att man känner sig som ett kollegium med uppgift att komma till bästa möjliga resultat, inte som delegater för stridande riktningar. Visserligen behåller förbundsrådet ofta förtroendeposter — ehuru inte formellt ledande befattningar — inom vederbörande partier, men det är ställningen inom regeringen, arbetet inom regeringen, som framstår som det väsentliga. Det gäller, både med tanke på representationen och framför allt på det omröstande folket, att om möjligt komma överens. Omröstningar inom regeringen är sällsynta — kanske en om året under de senaste årtiondena — men motsatta meningar framträder givetvis ofta: tendensen är att söka mildra eller överbygga dessa genom modifikationer i de framförda förslagen, genom uppgörelser som utan att helt motsvara någons uppfattning ter sig någorlunda godtagbara för alla. Man tänker ständigt på väljarna: om ett eller två stora partier bestämt tar avstånd från en lag, är faran för att den skall avslås vid en folkomröstning stor, och därmed följer vil-

ja att så långt som möjligt tillfredsställa önskemål från minoriteten. Och härtill kommer att själva den sakliga diskussionen i en liten krets — där prestige- och taktiksynpunkter förflyktigas — tenderar att skapa enighet eller i varje fall full förståelse för andra parter.

Men om man trots allt inte blir ense i regeringen? Då är det fast praxis att utåt regeringen uppträder som en enhet; ett förbundsråd med avvikande mening framhäver inte denna i representationen eller i offentliga tal. I realiteten blir dock meningsbrytningar av någon betydelse uppenbara. Då för några veckor sedan förbundsrådet avstyrkte ett socialdemokratiskt förslag (folkinitiativ) om extra förmögenhetsskatt, ...otiverade visserligen det socialdemokratiska förbundsrådet Max Weber förbundsrådets ställningstagande inför offentligheten, men han klarlade samtidigt genom ett par formuleringar att han inte delade majoritetens mening. Det bör i det sammanhanget erinras om att förbundsrådet på Webers initiativ i sitt finansförslag gjorde ett principuttalande för en viss engångsbeskattning, men att denna punkt avlogs av den borgerliga majoriteten i förbundsförsamlingen. Här har vi goda exempel på viljan att komma till enighet inom regeringen och att man kan vara oenig i en viktig sakfråga utan att samarbetet rubbas.

Den solidaritet inom förbundsrådet som omöjliggör öppen tvist mellan regerings-

medlemmar har inom de flesta kantonala regeringar ingen motsvarighet. Här är det lika naturligt att regeringsmedlemmar står som motståndare i en debatt som att borgarråden strider inom Stockholms stadsfullmäktige. Solidaritetsprincipen sådan den tillämpats särskilt under de senaste årtiondena kan därför inte anses vara en ofrånkomlig konsekvens av det schweiziska regeringssystemet.

Det märkliga och värdefulla i detta system har här blott kunnat antydast. Det mest väsentliga är helt enkelt att viljan till saklig prövning och enighet om positiva resultat i så stor utsträckning dominerar — man söker lösa konflikter i stället för att måna fram dem, man tänker på saken mera än på det taktiska spelet. Regeringsfrågan är en gång för alla i princip löst, alla partier är garanterade ett mått av inflytande; hetsen, intrigerna, jakten efter användbara tillhyggen i kampen om makten är reducerad till ett minimum. Samtidigt är den debatt som är demokratis salt livlig och obunden, inte en uppvisning i partiexercis. Folket, i de flesta andra länder blott kallat att vart tredje eller fjärde år välja mellan stridande organisationer med vaga appeller, kan i sista hand fälla avgörandet i sakfrågor, och både regering och parlament känner sig därför arbeta under väljarnas kontroll och i deras tjänst. Det är ett stort mål att förverkliga en sådan folkstyrelse i vårt land.

April 28

S:a 2

Från
Tyskland
Schweiz 2 april.